

TEKANYETSOKABO 2010

Kaelo go Setšhaba

Ka kgwedi ya Tlhakole ngwaga mongwe le mongwe Letona la Matlotlo le rebola lenaneo la puso la go dirisa madi, matlole le kadi-mo dingwageng tse tharo tse di latelang. Seno se bidiwa Tekanyetsokabo ya setšhaba. Tekanyetsokabo ya sešhaba e tihalosa mokgwa o madi a puso e a boneng a tlleng go arogangwa ka teng mo mafapheng a bosetshaba, diporofinsi le dipusoselegae.

Ke Nako!

Go setse nako e khutshwane gore phala e lele go simolola metshameko ya kgwele ya dinao ya sejana sa lefatshe ka Seetebosigo. MaAfrika-Borwa a itumeletse go nna le lesego la go tshwara metshameko. Manontlotlho a re tshwereng metshameko ya sejana sa Confederation ka ona a okedise mowa wa boitumelo. Jaaka naga ya ntlha mo Afrika e go tshwarelwang metshameko e mo go yona re na le tšhono ya go bontsha gore setšhaba sa rona se ka atlega go le ka kang.

Ga e sale ka 2004 ditsela, teranseporoto, ditediamo le meago e ntshafaditswe. Se se tshodile ditiro di le 130 000 mo go ageng ditediamo, mme e bile le ikononi ya tsepama. Magae a amogelang go se nene a bone madi a kana ka dibilione di le pedi. Afrika Borwa jaanong e na le ditediamo di le lesome tsa mabono. Se se raya gore reka kgona go tshwara metshameko e mengwe e megolo. Diteropo tse go tlleng go tshwarelwa metshameko ya lefatshe kwa go tsona di na le mananeo a go dirisa ditediamo tse morago ga metshameko ya sejana sa lefatshe.

Mmuso o reboletse sejana sa lefatshe R33 dibilione mme maAfrika Borwa a tllile go bona maungo a se morago ga fa phala ya bofelo e llile. Mmuso o ne o lebile tiriso ya madi a ka leitlho le lentšhotšho go

thibela tshenyho le bogodu.

Madi a lekanyediwang go R13 bilione a dirisitswe go tllhabolola mafaratlhathatha a teranseporoto. Re bua jaana diteropo tse kgolo di na le mananeo a mantšha a dibese jaaka Bus Rapid Transport System.

Madi a ka lekanang le R1.3 dibilione a ntse a dirisitswa go tllhabolola tshireletso go thusana le sepodisi sa South African Police Service go netefatsa gore metshameko ya 2010 e sireletsegile le go lwa bosenyi.

Naga ya rona e tllile go bona go le gontsi jaaka re amogela matshwitshwiti a batho go tswa lefatshe ka bophara. Sejana sa lefatshe se tllile go nna tsela ya go gogela baeng mo lefatshe la rona.

Batho botlhe ba tshwanetse go tsaya tšhono go sireletsa tsotlhe tse di dirilweng kगतलhanong le

bosenyi le bogodu le go dirisa tse go tshegetsana mananeo a tllhabololo ya batšha le metshameko.

Metshameko e ya sejana sa lefatshe sa 2010 e tllile go ema jaaka sesupo se kwa godimo mo tllhabololong ya naga ya rona.

Ke nako!

Batho ba bona go le gontsi fa ikononi e gola

Go tloga ka 1994 mmuso o dirile sentle go tsosolosa ikononi jaaka puso ya tllhaolele e ne e re tlogetse mo mathateng. Ga jaana ikononi e botoka e bile go tloga ka 2001 batho ba le bantsi ba bone ditiro. Mmuso o tsholotse madi a mantsi mo go ageng matlo, thuto, katlatleloloago, teranseporoto le metsi.

Le fa dilo di tsamaya sentle, ba le bantsi ga ba na ditiro segolo setona batšha. Go amogela moputso go letla batho le ba bone go tswa mo bohumeng. Go thata gore sehaba se tsewe pele e bile se hume fa bontsi bo tllhoka tiro.

Ikononi emisitse go gola ka 2008 mme Afrika Borwa ya tsena mo mathateng. Jaaka re itse mathata a a tllhodilwe ke mathata a ikononi lefatshe ka bophara.

Mmuso o tsere matsapa go tllhofofatsa boima ba mathata a ikononi mo go ba humanegileng ka go dirisa madi, go oketsa katlatleloloago le go tllhola ditiro mo lenaneong la ditiro tsa setšhaba.

Go oketsa ditiro re tllhoka ikononi e e golang ka bonako e bile re tshwanetse go dira dilo ka tsela e ntsha go tllhola ditiro. Ditiro tse dintsi di tllholwa ke dikampani mme mmuso o ka thusa dikampani go

tllhola ditiro le go dira merokotso. Setshaba sa rona se tllhoka go tllshwaragana le mmuso, ba kgwebo le makoko a badiri gore re bone tharabololo ya mathata a ikononi le go tllhola ditshono tsa tiro.

Botlhe ba ka tsaya karolo go thusa gore ikononi e gole ka bonako e bile e tllhole le ditiro. Mmuso o tshwanetse go tllhabolola thuto le katso, go netefatsa gore merokotso e nne kwa tlase, go fetola melao e kgoreletsang ba kgwebo ba kgone go lere ditirelo go botlhe.

Mmuso wa rona o ikemiseditse do dira dilo ka tsela e ntšha go bona kgolo ka bonako le go tllhola ditiro.

Lenaneo le lentšha la go tlabolola tiro ya mmuso

Mo puong ya gagwe ya maemo a setšhaba Moporesidente Zuma o rebotse lenaneo le lentšha la go tlabolola tsela e mmuso o dirang ka yona. Se raya gore maitlhommo a puso a tlile go bonala sentle – thuto, maphelo, go lwa le bosenyi, tlabololo ya magae, go tlhola ditiro le go tlabolola mafelo a go nna. Tsotlhe tse di tshwanetse go diragala ka 2014.

Dikai tsa maitlhommo a a kwa godimo a akaretsa go netefatsa gore botlhe ba na le motlakase le metsi, gore batho ga katisiwa go dira ka dipeipi tsa go tsamaisa leswe, motlakase, go aga le go baakanya dikoloi, le go tshegetsatsa kgwebo ya ko magang.

Le ga mmuso a atlegile mo go tse dintsi go tloga ka 1994, go sentse

go na le mo go tlaelang. Palo ya bana ba sekolo e kwa godimo, mme ba le bantsi ba leng mo mophatong wa boraro ga ba ise ba itse go buisa le go kwala sentle. Dikliniki tse dintse di agilwe, mme bomme ba bantsi ba sentse ba tlhokofala ba belega bana. Diteišene tsa mapodisi di agilwe ka bontsi mme bosenyi bo sentse bo iphile matla.

E sentse e le fela diperesente di le 36 tsa bana ba mophato wa boraro ba ba kgonang go bala sentle. Palo e e tshwanetse ya bo e le diperesente tse 60 ka 2014. Bana ba le 69 mo seketeng ba tlhokofala fa ba belegwa. Ka 2014 palo e tshwanetse go be e le kwa tlase go fitlha go diperesente di le 30-35.

Ditonakgolo tsa mafapha di tlile go dumelana le Poresidente ka dithulaganyo tsa bona mme ba tlile go

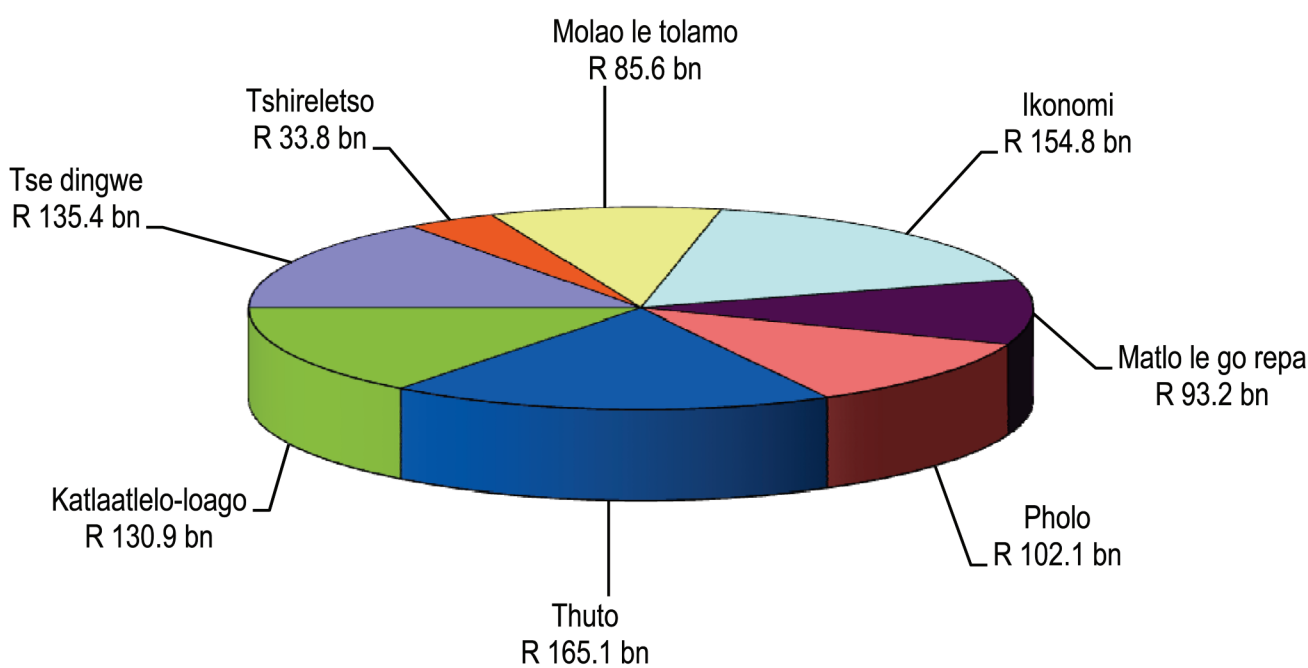
saena tumelano. Tonakgolo e e lebaneng le go tlhokomela ka fao mafapha a dirang ka teng e tlile go netefatsa gore se se diragatswa ke ditonakgolo,

Thulaganyo ya go ela tlhoko tiro ya puso e botlhokwa thata go netefatsa gore temokerasi e a dira. Baagi ba Afrika-Borwa le bona ba tshwanetse go netefatsa gore badiredi-puto ba na le maikarabelo go lere ditirelo go bona.

Tse dingwe tse di leng kwa godimo mo pusong:

- Go fokotsa palo ya bao ba tshelwang ke HIV
- Go fokotsa go thuba matlo le mafelo a kgwebo le go tseela batho dijanaga ka dikgoka
- Go tlabolola dithuto tsa Dipalo le Saense.

Tiriso ya madi a Puso (R bilione)

Go dira go le gontsi ka bobotlana

Tekanyetsokabo ya 2010 e supa fa mmuso o ikemiseditse go dira go le gontsi le fa madi a le mannye go netefatsa gore batho ba bona ditirelo. Mmuso o dirile ka natla go boloka madi mo mafapheng otlhe mme ga jaana dibilione di le 25.6 di tla dirisiwa go lere ditirelo mo go tsa thuto le maphelo.

Badiredi-puto ba tshwanetse go netefatsa gore ba boloka madi. Bao ba ba leng bogwenegwene ba tshwanetse go tshagisiwa gore ba lebane le molao.

Ka kgwedi ya Phukwi 2009 mmuso o sekegile lekokwana le le batlisisang ka ditsela tsa go boloka madi. Lekokwana le lebile gape go thibela tshenyoy ya madi. Mmuso o bile gape wa sekega setlhopha se maitlhommo a sona e leng go thibela bogwenegwene segolo setona mo dithendareng mme ba o ba ba nang le mokgwa o ba tlile go lelelwa ke ditshipi go se kgale.

Go botlhokwa gore madi ao mmuso e a bonang a dirisiwe go dira go le gontsi. Badiredi-puto ba

tshwanetse go lefiwa ka tshwanelo mme se se seke sa kgoreletsa go neela batho ditirelo. Batsamaisi ba ba dirang mo dikampaning tsa mmuso ba ba batlang tuelo e e kwa godimo mme ba sa dire ga ba tsamaisane le molaotheo. Ikonomi ya rona e santse e le potlana mme madi a a dirisiwang a tshwanetse go ya go le golele.

Dintlha-kgolo tsa tekanyetsokabo

Diphetogo mo tekanyetsokabong mo dingwageng tse tharo tse di latelang

- R12.2 bilione e tla abelwa go oketsa madi a katlatleloago go dira gore bana ba bone madi go fitlha ba le dingwaga di le 18
- R2.7 bilione e tlile go tlamela baithuti ka dibuka tsa go buisa le bala mme R1 bilione e tla oketsa madi a a tshegetsang mafelo a thuto e kwa godimo
- R15.1 bilione e abetswe go oketsa meputso ya barutabana ba sekolo le dikholetshi tsa FET, badiri ba tsa maphelo le badiri ba tsa diteronko
- R2.2 bilione e abetswe go oketsa meputso ya masole
- R8.4 bilione e tla thusa malebana le lenaneo la HIV le AIDS go atolosa lenaneo la diARV
- R3.6 bilione e tla thusana le lenaneo la go tlabolola di-intasteri
- R2.5 bilione go tlhola ditiro tsa setšhaba.
- R1 bilione go lebane le molao le tolamo.
- R2.8 bilione go tlabolola teranseporoto ya botlhe, le go aga mafaratlhatlha a ditsela le diporo
- R2.5 bilione e tla aga mafaratlhatlha a bo masepala, mme R6.7 bilione go bo masepala go atolosa ditirelo tsa lefela
- R1 bilione e abetswe go tlabolola magae, R1.2 bilione e tla duelela mafaratlhatlha a metsi le tsa go ithusa, fa R1.5 bilione e tla diriswa go thusa Land Bank go tshegetsatsa tlabololo ya magae
- R1 bilione e tla thusa go aga matlo mme R0.5 bilione e tla thusa ka mafaratlhatlha a metsi

Madi a katlaatleloago

Rand	2009/10	2010/11
Phenshene ya batsofe	1 010	1 080
Madi a go tlamela ba ba sa itekanelang	1 010	1 080
Madi a go tlamela bana	240	250
Madi a go tlamela bana ba ba se nang batsadi	680	710
Madi a go thusa ba o ba ikaegileng	1 010	1 080
Madi a go tshegetsatsa masole a maloba	1 030	1 100
Madi a go thusa	240	250

Tsa lekgetho

- Batho ba tla bona phokotso ya lekgetho ka R6.5 bilione
- Lekgetho la SITE (standard tax on employees) le tla emisiwa
- Lekgetho mo mafureng le madi a go tlamela batswa-setlhabelo mo dikotsing tsa tsela le tla oketsega ka disente di le 25.5 go tloga ka 7 Moranang 2010
- Lekgetho la leswe la khabone mo dijanageng tse dintsha
- Paakana ya disekelete tse 20 e tla bitsa go feta ka R1.24
- Lebotlolo la 750 ml la morara le tla bitsa disente tse 12 kwa godimo
- Bolekana ba biri ba 340 ml bo tla tlhatlhoga ka disente tse di 6.5, mme
- Lebotlolo la 750 ml la digalagala (spirits) di tla bitsa kwa godimo ka R2.22